

БАНАТСКА ЦРНА ГОРА. ИСТОРИЈА. ГОВОР. ОНОМАСТИКА

Аутор рада је себи поставио за циљ да сажето прикаже историју, говор и ономастику Банатске Црне Горе. У првом делу рада су подаци о писаним поменима њених данашњих насеља, о времену досељавања Срба на њене просторе и о њиховом пореклу, о српском становништву и о његовом световном и верском животу итд. Други део је посвећен „банатско-црногорском говору“, који је, у ствари, српски архаични, периферијски говор, са незамењеним старим јатом, са бројним фонетичким и морфолошким особинама, са архаичном лексиком и позајмицама у њој из страних језика. Његов трећи део је кратак осврт на „банатско-црногорску ономастику“, која је углавном српска, али има у њој и елемената немачког, мађарског и румунског порекла.

Кључне речи: говор, историја, лексика, насеље, ономастика, попис, порекло, становништво, Црна Гора.

I. Историја

„Банатска Црна Гора“ – пише Љ. Церовић – „у средњем веку представљала је српско подручје од педесетак насеља, која су се простирала између Тамиша и Мориша, на средокраћу између Темишвара, Лугожа и Липове. Број српских насеља у овом крају током XVIII века смањен је на 25, а половином XIX века на девет. Почетком XX века, када је завршена подела црквених општина, Банатска Црна Гора је сведена на српску етничку енклаву од четири насеља“ [Церовић, 1997: 487]. Ова српска енклава од четири насеља, која се простире североисточно од Темишвара, јесте данашња Банатска Црна Гора, а сачињавају је четири насеља са мешовитим живљем: Краљевац (Cralovăț), Лукаревац (Lucareț), Петрово Село (Petrovaselo) и Станчево (Stanciova). Сва се четири насеља налазе у Тамишкој жупанији: Петрово Село и Станчево припадају општини Рекаш, Краљевац општини Тополовац, а Лукаревац општини Брестовац. Писани помени о њима потичу из XIV–XVI века: Петрово Село (Hoguatthpetrovfalwa) 1359. [Suciu, 1968: 41], Станчево (Stanschevo) 1454. [Suciu, 1968: 143], Лукаревац (Erdegluka) 1471. [Suciu, 1967: 364] и Краљевац (Kralyocza) 1597. [Feneșan, 1981: 94]. Споменимо још да су на простору данашње Банатске Црне Горе постојала

¹ jiva.milin@yahoo.com

и друга три насеља: Годиново Село (Godinfalwa и Godynowcy) 1471. [Перинац, 1984: 373], Рекашец (Rekasecz) 1597. [Feneşan, 1981: 94] и Слав Село (Zlaozelo) 1597. [Feneşan, 1981: 94]. Од тих насеља, сачували су се потеси: Годеново – део данашњег Станчева, Рекешице – ораница, ливада и шљивик у петровачком атару и Славсело – ораница и сенокос у краљевачком атару [Милин, 2008: 11, 19-20, 21-22]. Мештани називају ова насеља: Краљевци, Лукаровци, Петрово Село или Петросало и Станчево, а њихове становнике Краљевчани, Лукаровчани, Петровчани и Станчовани.

Претпоставља се да је Банатска Црна Гора била насељена Србима већ у XV веку. Ова се претпоставка заснива на историјске изворе и на предања. Када је челник Радић Поступовић 1438. године прешао у Угарску, „овде му је српски деспот Ђурађ Бранковић“ – пише Љ. Церовић – „даровао имања на подручју Банатске Црне Горе – Саруд на западу и Обрадово Село, Иваново Село, Тиситово и Лукаревац у средишту ове области. У његово време отпочиње масовно насељавање Срба у Банатској Црној Гори“ [Церовић, 1997: 37]. Дакле, једно од Радићевих имања је био Лукаревац, који се под овим називом појављује тек 1492. године, када су га Радићи дали у закуп Јеремији Дојчину [Перинац, 1984: 384]. Можда би из XV века могло бити и поменуто насеље Слав Село, забележено 1597. године као praedium, тј. опустело место, за које стари Краљевчани причају како је оно било прво насеље њихових предака, који су га, због честих поплава, напустили и недалеко од њега искрчили место у шуми и тамо се одселили. О Станчеву историчар Д. Ј. Поповић пише овако: „По традицији, Срби у Станчеву су се доселили одмах после битке на Косову“ [Поповић, 1955: 197]. По предању, неке породице Срба су се доселиле у Петрово Село негде после 1690. године, доневши са собом икону Распећа и портрет патријарха Арсенија Чарнојевића, а за време сеобе од 1737. године дошао је и неки Марко Андрејевић, којему је додељен посед од 1700 јутара земље, па је тако он постао власник Петровог Села [Перинац, 1984: 367-368].

Енигматично је све до данас питање о пореклу банатских „Црногораца“. Становници ових насеља се прозивају Црногорцима, пошто је код њих још жива свест да су се њихови преци доселили из Црне Горе. Нема, међутим, никаквих помена о било каквим сеобама Црногораца на ове просторе. Могуће је да се предање о њиховом црногорском пореклу почело ширити у првој половини XVIII века, после 1721. и 1723. године, када је гроф Мерси населио Станчево неким Црногорцима [Церовић, 1997: 61]. На почетку 60. година прошлога века, Т. Н. Трпча, историчар по струци, изложио је своју хипотезу о досељавању Срба на ове просторе из Скопске Црне Горе, крајем XVII века [Трпча, 1961:59-62]. Љ. Церовић, као и Т. Н. Трпча, претпоставља да су банатски „Црногорци“ скопског порекла. Он види њихово досељавање у Банат у време интензивних сеоба Срба у Панонску низију у средини и у другој половини XV века. „Може се претпоставити“ – пише новосадски

историчар – „да су на подручје Банатске Црне Горе први дошли и били најмасовнији – досељеници из Скопске Црне Горе” [Церовић, 1997: 60]. В. Веску сматра да су преци данашњих банатских „Црногораца“ „живели на територији која се некада налазила на јужном делу смедеравско-вршачког дијалекта и на северном делу косовско-ресавског дијалекта [Vesku, 1976: 168]. „Покушаји да се успостави било какав однос“ – пишу аутори монографије *Банатска Црна Гора* – „између имена овога краја и његових омонима – Црна Гора и Скопска Црна Гора – немају засад поузданију основу, до истоветност назива и устаљени обичај Банаћана из ових места да се – истина, исто тако неодређено – сматрају црногорског порекла“ [Перинац, 1984: 390].

Према пописима домова из 1717. и 1773. године, Краљевац је имао 10, односно 58 српских домова, Лукаревац 10, односно 60, Петрово Село 20, односно 103, Станчево 23, односно 95 [Церовић, 1997: 489]. У овим насељима је, према попису становништва од 1854. године, живело 2.909 Срба (у Краљевцу 823, у Лукаревцу 311, у Петровом Селу 862, у Станчеву 913) [Церовић, 1997: 488]. Овај се број за век и по знатно смањио. Према попису становништва, у Румунији од 2011. године он је опао чак на 382 становника (Краљевац: 98, Лукаревац: 11, Петрово Село: 136, Станчево: 137) [Степанов, 2014: 27-30].

Најстарија црква у Банатској Црној Гори је у Лукаревцу, црква-брвнара, изграђена 1744. године, највероватније на месту Радићеве брвнаре из XV века. Она је и најстарија српска сеоска парохијска црква у Румунији. Остале три цркве су изграђене при крају XIX и на почетку XX века: црква у Краљевцу 1887, црква у Станчеву 1891. и црква у Петровом Селу 1901. године, ова последња изграђена на месту цркве-брвнаре коју је 1874. године подигао о свом трошку Михаило Андрејевић. Све четири цркве су посвећене Светом великомученику Георгију [Бугарски, 1995: 113-114, 117-118, 133-134, 149-150]. Први свештеници се помињу: у Петровом Селу Радул Михајловић и Манасије Барбуловић 1767. г., у Станчеву Јован Конда 1767. г., у Краљевцу Стан Поповић 1776 г. и у Лукаревцу Илије Мирковић 1776 г. [Перинац, 1984: 443-447].

Српске школе су биле основане у Банатској Црној Гори након доношења 1774. године *Уредбе о унапређењу илирских и румунских православних основних школа у Цесаро-краљевским наследним земљама и Школског патента* 1776. г.: у Петровом Селу 1777. г., у Краљевцу 1778. г., у Станчеву 1779. г. и у Лукаревцу 1792. г. Од учитеља зна се само за Теодора Поповића из Петровог Села [Перинац, 1985: 406-407]. За усавршавање знања учитеља организовали су се учитељски течајеви. На једном од тих течајева који је 1792. г. организовао у Темишвару Василије Николић, школски директор и инспектор у Тамишком комитату, слушали су предавања и учитељи из Банатске Црне Горе: Лазар Симоновић и Траила Журковић из Петровог Села, први учитељ у истом селу, а други у Шуштри, и Милован Живановић и Ми-

лован Петровић, први учитељ у Краљевицу, а други у Киздији (сада Кошари) [Ћирковић, 1978: 188]. Највећи број ученика у овим школама забележен је у периоду 1919–1946. г.: у Краљевицу 1933/34. шк. г. 113 ученика, у Лукаревцу 1921/22. шк. г. 27 ученика, у Петровом Селу 1936/37. шк. г. 107 ученика и у Станчеву 1934/35. шк. г. 133 ученика [Сабљић, 1996: 30]. Румунска школска реформа од 1948. г. претворила је све четири седморазредне школе у четвороразредне; 1950. г. основан је у Петровом Селу такозвани други циклус (V-VII разред), да би окупио ђаке са целог банатско-црногорског подручја. Нажалост, и овај је престао да ради 1973. г. Почев од друге половине XX века, четвороразредне основне школе су се постепено гасиле. Данас нема у овим насељима ниједне српске четвороразредне основне школе.

II. Говор

Говор банатских „Црногораца“ је српски архаични, периферијски говор, као што су свинички, карашевски и говор галипољских Срба. Он је привукао пажњу румунским славистима тек после 1956. г., када је покојни академик Павле Ивић објавио чланак *Једна доскора непозната група штокавских говора: говори са незамењеним јатом* [Ивић, 1956: 146-160]. Аутор чланка истиче да су говори Рекаша и Банатске Црне Горе „у старом сродству са српским банатским говорима шумадијско-војвођанског дијалекта“ и да они битно заостају за развојем у банатским говорима, пошто су сачували „један старији ступањ еволуције тих говора“ [Ивић, 1956: 155]. Шездесетих година прошлог века писао је о овом говору слависта Т. Н. Трпча [Трпча, 1961: 59-62; Ћирсеа, 1967: 269-272], а В. Веску је одбранио на Универзитету у Букурешту докторску дисертацију о њему, коју је делимично објавио седамдесетих година [Vesku, 1971: 199-208; 1976: 115-172]. В. Веску је установио да је говор банатских „Црногораца“ штокавско-екавског типа, који се издвојио из масе конвергентних говора јужног ареала косовско-ресавског дијалекта. На почетку прве деценије XXI века, писали су о „банатско-црногорском“, карашевском и свиничком говору Жива Милин и Миља Радан [Милин-Радан, 2003: 41-68].

Ова српска језичка оаза одликује се архаичним и специфичним цртама у фонетици, морфологији и посебно у лексици. Истаћи ћемо неколико од тих црта.

Фонетика

Вокализам

Рефлекси старог јата (ѣ). Говор је сачувао стари јат са гласовном вредношћу између *e* и *u* (ѣ), па се он изговара *као* *e*, како у акцентованом:

грѣј „грех“, *орѣј* „орех“, *црѣшиња*, тако и у неакцентованом слогу: *бежци* и *човек*, али и *и*: *поники*, *свећица* [Милин-Радан, 2003: 44-45]. Сматра се да је незамењени јат један од битних архаизама у овом говору. Ипак, има у овоме говору и неких икавизама: *гњиздо*, *дивојка*, *сикира*.

Лабијализација вокала о и у произашла је у групама вокала *ао* и *ау*: *навколо*, *навчери*, *навчина*, *јавкати се*.

Консонантизам

Африката S. Сачувале су се у „банатско-црногорском говору“ речи са африкатом S: *бусат* (уснат), *кукурус*, *масарика* (грахорица), *пњса* (платно), *скуверса* (палачинка), *саља* (карика) и *сџра* (сурутка).

Сонант л се сачувао на крају речи код неких именица и придева: *бел*, *врел*, *вол*, *гол*, *дел*, *пепел*, *сол* и др., а на крају слога унутар речи или се сачувао: *белчуг*, *долњи*, или прешао у *в*: *равник* (раоник), *тевци* (теоци), *стевна* (стеона). Код партиципа насталих од глаголских основа, након прелаза *л* у *о*, дошло је до сажимања групе вокала *ао*: *реко*, *нево*, *плако*, *спаво* и др. Исти је случај и са именицом *пето*.

Сугласник х у већини штокавских говора је нестао или је био замењен другим сугласником, а у неким лаксемама је и сачуван. То је случај и са „банатско-црногорским“ говором, у којем имамо следеће ситуације: 1. сугласник је нестао на почетку речи: *ајдук*, *алвалук*, *артија*, *ранит* и др.; 2. у унутрашњости речи сугласник је био замењен сугласницима *ј*, *в*, *к*, *ф*: *вејер* (вихор), *мајовина*, *снаја*, *мувар*, *мува*, *кожукар*, *кифат*; 3. на крају речи или је нестао: *вла*, *ма*, или је био замењен сугласницима *в* и *ј*: *врв*, *прав*, *трбув*, *смеј*.

Метатеза консонантских група произашла је у речима: *габрн* (багрем), *свабда* (свадба) и *флура* (фрула).

У консонантским групама произашле су следеће измене:

- у групи у којој је консонант *р* иза другог консонанта, нестаје вокал у позицији после овакве групе: *вртено/вретено*, *виногрд/виноград*, *грбуља/грабуља*, *крлатица/крилатица*, *обрч/обруч*, *помрчина/по-мрачина* и др.
- упростиле су се групе *кв* и *зв*: *бреска*, *кочка*, *гожђе*, *гозден*, *гожђара* и др.;
- у групи *пс* произшла је алтернација *с/ц*: *пцето/псето*, *пцоват/псоват*, *пци/пси* и др.
- у групи *мк* извршена је алтернација *м/н*: *занка/замка*, *сланка/сламка*. Сачувала се група *зд* у речима: *здрака* (сенка) и *здрел* (зрео).

Морфологија

Именице

Промена рода. Следеће именице женскога рода замениле су женски род мушким: *варош, глад, јесен, кост, крв, лаж, нит, памет, пропаст, раж, сласт, смрт, сокол, сол.* Именице средњег рода *звоно* и *перо* постале су женског рода *звона* и *пера*.

Падежни систем.

Од колективних именица средњег рода са наставком *-е* којима се означава младунчад, за ном. множ. користе се множински облици именица мушког рода: *гућићи, ждрепци, јеганци, кућићи, маћићи, паћићи, пилићи* и др., а за оне које означају предмете користи се наставак *-ата*: *бурета, дугмета, ђубрета, клупчета.* Није познат у овом говору множински суфикс *-ад*: *пилад, бурад* итд.

Као и у другим српским банатским говорима, изједначили су се облици акузатива и локатива: *идем у Рекаш, сам био у Рекаш.*

Уопштен је наставак *-ом* у инструменталу једнине за именице мушког рода са тврдом и меком основом: *братом, младићом, кључом, борцом, ножом.*

Замећена је тенденција за коришћење инструментала друштва без предлога *с*: *идем братом, сам био сестром, сам се састао женом.*

Именице женског рода на *а* имају у дативу једнине наставак *-е*: *дивојке, жене, сестре*, што је архаични облик.

Кад се именице налазе после бројева од 5-20 и речи *мало, много, толико, оволико, онолико* користе се облици старог дуала: *пет човека, десет жене, толико дивојке, оволико куће.*

Женска и мушка имена на *-а* имају увек у вокативу једнине наставак *-о*: *Ано, Маријо, Јелицо, Вукицо и Јоцо, Живо, Ђуро*, а мушка имена на сугласник имају наставак *-е*: *Јоване, Душане, Младене.*

Додајмо још да је од именице мушког рода *дан* номинатив множине: *дневи.*

Придеви

Степени поређења.

У „банатско-црногорском“ говору забележена су оба система поређења: *аналитички* и *синтетички*, а преобладајући је *аналитички систем*. Сматра се „да је аналитичка компарација придева једна од црта која карактерише тзв. говоре са неизмењеним јатом“ [Милин-Радан, 2003: 55]. У *аналитичком систему* компаратив се гради помоћу речце *по* и облика позитива: *по млад, по паметан, по интересантан* и др., а у *синтетичком систему* помоћу суф. *ји, ији, ши/чи*: *старији, млађији, лепчи*. Познати су и суплетив-

ни облици компартива: *бољи, гори, мањи*. Аналитички систем суперлатива се гради помоћу речце *нај* и облика позитива: *најбогат, најмлад, најјучен* и др. Имамо ту и облик апсолутног суперлатива који се гради помоћу речце *јак* и облика позитива: *јак* *паметан, јак* *вредан, јак* *добар*.

Заменице

У генитиву, дативу и акузативу једнине употребљавају се искључиво апокопирани облици личних заменица I и II лица *мен* и *теб*: *сам добио новци од теб, не чекај помоћ од мен; теб сам ти дао, мен си послао; мен си ме ведео, теб сам те чеко*.

Користи се енклитички облик датива повратне заменице *си*: *ја сам си купио, пробали су си срећу, донеле су си сиграчке*.

У инструменталу једнине личне заменице I и II лица имају облике: *с меном* и *с тебом*.

Употребљавају се исти облици за неодређене и одричне заменице *нико*, *ништа*: *на сокак сам ведео никога* и *на сокак нисам ведео никога*.

Бројеви

Број за мушки род *један* има у једнини за женски и средњи род облике *јена* и *јено*, а у множини, по родовима, облике: *јени, јене, јена*.

Не употребљавају се збирни бројеви: *двоје, троје, четворо* и др.

Глаголи

Прва карактеристика за глаголе је нестанак вокала *и* у суфиксу инфинитива: *дат, знат, рећ, пећ, доћ*.

У употреби су само презент, перфекат и футур I. Овај последњи се формира од енклитичких облика глагола *хтет* инфинитива: *ћу доћ, ћемо знат, ћете певат*.

Сви глаголи у III лицу множине имају у презенту наставак –*ду*: *људи идеду, жене носиду, деца учиду*.

Облик императива се образује помоћу речце *нек*: *нек дође, нек иде*.

Глагол *видети* овде има у инфинитиву облик *ведест*.

У неким глаголима се изменила структура инфинитива: *забрајт* (заборавити), *напрајт* (направити), *пујт* (појити), *ит* (*ићи*) итд.

Има у овом говору, као и у карашевском, глагола које не налазимо данас у већини других говора: *зablудит* (залутати), *заденут* (окачити), *пословат* (радити), *ченит* (радити) и др. [Милин-Радан, 2002].

Прилози

У „банатско-црногорском“ говору користе се следећи специфични прилози: 1. за време: *данаске, јесенаске, зимуске, ономуче, отичке* (мало пре), *позато* (после), *досно* (касно), *онак* (онда); 2. за место: *дома* (кући и код куће), *овод, ниде, свуд*; 3. за начин: *излака* (полако), *фришко* (брзо).

Речце: *биће* (можда), *вељад* (ваљда), *вишти* (свакако).

Лексика

Лексика овога говора је српска, са доста архаизама, а и позајмица из немачког, мађарског и румунског језика. Позајмице су ушле у овај говор било преко административних и културно-просветних институција, било директним контактом са румунским, немачким и мађарским окружењем [Милин, 2013: 113-125]. Ево неколико архаичних и позајмљених именица, придева, глагола, па и устаљених израза: 1. именице: *бабалуда* (сова), *брана* (дрљача), *кика* (коса), *кукла* (лутка), *лес* (ковчег), *пурак* (метак), *рака* (гроб), *сало* (маст), *сиграчка* (играчка), *стена* (зид), *стубица* (лотра), *тал* (мираз), *треча* (ивер), *трона* (кијавица), *шувака* (лева рука); 2. придеви: *калан* (прљав, обично за обућу), *мускарав* (прљава лица), *срчат* (нервозан); 3. глаголи: *бушат* (гурати), *грћат* (гнојити), *диванит* (разговарати), *задоснит* (закаснити), *заблудит* (залутати), *закрит* (сакрити), *издобрат* (изабрати), *изојодит* (излазити), *крчишат* (кречати), *нагрбусит* (настрадати), *пословат* (радити), *пујћат* (журити), *стрић* (шишати), *торит* (ђубрити), *шецоват* (процењивати); 4. устаљени изрази: *иде киша* (пада киша), *како ти с'име* (како се зовеш), *што чениш* (шта радиш).

Има у овој лексичкој позајмици из банатског румунског поддијалекта: *бронка* (бекеш), *варуцуљ* (братић), *верујка* (сестрица), *кизуљ* (имењак), *лавта* (виолина), *мајмука* (мајмун), *мркоњ* (шаргарепа), *пироњ* (велик клин) итд.

III. Ономастика

Проучавањем ономастике Срба и Хрвата у данашњој Румунији, почели су се бавити румунски србисти седамдесатих година прошлога века. Тада су се појавили први радови Д. Гамулескуа са Универзитета у Букурешту [Gămulescu, 1970: 41-52] и М. Томића са Института за лингвистику, такође у Букурешту [Томић, 1972: 271-278; Томић, 1972-74: 213-227; 207-240; Томић, 1974: 45-60]. Миле Томић је тих година спроводио многобројне анкете у банатским селима са српским и хрватским живљем, сакупио је и проучио ономастичку грађу, па је осамдесетих година објавио два ономастичка прилога [Томић, 1984: 243-312; 1985: 121-183 и 1986: 199-246], које је у првој деценији XXI века проверио, допунио и објавио као књигу на румунском [Томић, 2006]. Проучавањем искључиво банатско-црногорске ономастике позабавили су се тих осамдесетих година аутори монографије *Банатска Црна Гора* [Перинац, 1984: 461-479]. Даље је стручно проучио ту ономастику Ж. Милин, који је своје прилоге прво објавио у стручним часописима, а затим унео у своје две књиге са краја XX и почетка XXI века [Milin, 1998: 125-149; 150-185; Милин, 2008: 7-25; 26-51; 52-60]. Он је прво проучио

имена, презимена и хипокористике, а затим и топонимију. О именима он пише овако: „Фонд личних имена је састављен од хришћанских имена, народних имена и имена-хипокористика“. Најстарија српска мушка и женска имена у Банатској Црној Гори су забележена у протоколима умрлих између 1780–1800. године: *Драгош, Груја, Максиља, Мартин, Милатко; Достана, Драгинча, Мада, Симинка*. Ова се имена у протоколима крштених у тим годинама већ не употребљавају. Процес формирања презимена је углавном био завршен на крају XVIII века. Како се највећи број презимена образовао од патронимских основа, увођење нових имена доводило је до појављивања нових презимена. Две су специфичне црте овдашњих имена и презимена: 1. традиционална српска мушка имена *Живко* и *Славко* замењена су женским облицима *Живка* и *Славка*; 2. карактеристична презимена за ову лингвистичку оазу јесу: *Андрејић, Беречић, Пелић, Сујић*. Што се, пак, надимака тиче, они су око 60% српског, око 30% румунског, око 6% мађарског и око 3% немачког порекла. Из „банатско-црногорске“ топонимије било је обрађено око 170 топонима, који су углавном српски у Краљевцу и у Петровом Селу, мешовити (српски, румунски и мађарски) у Станчеву и углавном румунски у Лукаревцу. Два реферата из ове ономастике представио је Ж. Милин на међународним конгресима слависта: *Имена и презимена Срба у Банатској Црној Гори* на Међународном конгресу слависта у Братислави (1993) и *Топонимија Банатске Црне Горе* на Међународном конгресу слависта у Охриду (2008).

Литература

- Бугарски, 1995: С. Бугарски, *Српско православље у Румунији. Преглед Шравославне српске епархије темишварске*, Темишвар-Београд-Нови Сад.
- Милин 2008: Ж. Милин, *Студије из србистике / Studii de sârbistică*, Темишвар: Савез Срба у Румунији.
- Милин-Радан, 2002: Ж. Милин, М. Н. Радан, *О заједничком пореклу архаичних српских говора са подручја рунунског Баната („банатско-црногорски“, карашевски и свинички говори)*, „Romanoslavica”, 38.
- Милин, 2013: Ж. Милин, *Стране речи у говору банатских „Црногораца“: немачке, мађарске и румунске*, у: *Српско језичко наслеђе на мултикултурном простору Баната*, Темишвар: Савез Срба у Румунији.
- Перинац, 1984: Љ. Степанов, С. Марков, Ј. Перинац, С. Перинац, Ј. Поповић, *Из села у село*, Букурешт: Издавачко предузеће Критерион, 365-507.
- Поповић, 1955: Д. Ј. Поповић, *Срби у Банату до краја осамнаестог века. Историја насеља и становништва*, Београд: Научна књига.
- Сабљић, 1996: Д. Сабљић, *Српско школство у Румунији*, Темишвар: Демократски Савез Срба и Карашевака у Румунији

- Степанов, 2014: Љ. Степанов и др., *Статистички подаци о Србима у Румунији*, Темишвар: Савез Срба у Румунији.
- Томиќ, 1972: М. Томиќ, *Македонски елементи у антропонимији Свиничана*, „Македонски јазик“, XXIII.
- Трпча, 1961: Т. Н. Трпча, *Острвце „црногорског“ становништва у Банату*, „Нови живот“, V, бр. 1, 59-62.
- Церовић, 1997: Љ. Церовић, *Срби у Румунији од раног средњег века до данашњег времена*, Нови Сад: Матица српска.
- ****
- Gămulesu, 1970: D. Gămulescu, *Sisteme antroponimice locale la sârbi (și croați) din Banat*, „Romanoslavica“, XVII. Нова верзија у књизи *Influențe românești în limbile slave de sud. I. Sârbocroată*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, 272-289.
- Feneșan, 1981: C. Feneșan, *Documente medievale bănațene*, Timișoara: Editura Facla.
- Milin, 1998: J. Milin, *Studii de slavistică*, Timișoara: Editura Mirton.
- Suciu, 1967: C. Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I A-N, București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Suciu, 1968: C. Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. II O-Z, București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Томиќ, 1972-1974: М. Томиќ, *Antroponimija Karaševaca*, „Zbornik za filologiju i lingvistiku“, XV/2, 1972; XVII/1, 1974.
- Tomici, 1974: M. Tomici, *Elemente românești în antroponimia carașovenilor*, „Studii și cercetări lingvistice“, XXV, nr. 2.
- Томиќ, 1984-1986: М. Томиќ, *Antroponimija Srba i Hrvata u Rumuniji*, „Onomatološki prilozi“, V, 1984; VI, 1986.
- Томиќ, 1986: М. Томиќ, *Toponimi srpskih i hrvatskih naselja u Rumuniji*, „Onomatološki prilozi“, VII.
- Tomici, 2006: M. Tomici, *Onomastica sârbilor și croaților din România. Nume de persoane și de locuri*, București: Editura Academiei Române.
- Трпџеа, 1967: Th. N. Trîpcea, *Contribuții asupra graiului „muntenegrenilor” din Banat*, „Romanoslavica“, XIV.
- Vesku, 1971: V. Vesku, *O poreklu govora banatskih „Crnogoraca”*, „Zbornik za filologiju i lingvistiku“, XIV/2.
- Vesku, 1976: V. Vesku, *Govor banatske Crne Gore*, „Zbornik za filologiju i lingvistiku“, XIX/2.

Жива Ю. Милин

БАНАТСКАЯ ЧЕРНОГОРИЯ ИСТОРИЯ. ГОВОР. ОНОМАСТИКА

Резюме

Сегодняшняя Банатская Черногория находится на Северо-Востоке от города Тимишоара, а образуют её четыре поселения когда-то со сербским, в настоящее время со смешанным населением: Кралевац (Cralovăţ), Лукаревац (Lucareţ), Петрово Село (Petrovaselo) и Станчево (Stanciova). Документальные данные об этих поселениях восходят к XIV-XVI векам: Петрово Село: 1359, Станчево: 1454, Лукаревац: 1471 и Кралевац: 1597. Местные жители считают себя черногорцами. В переписи населения с 1854 года в Банатской Черногории было зарегистрировано 2.909 сербов. За полтора века это число значительно уменьшилось. В переписи населения с 2011 года оно опало на 382 человека.

Говор банатских „черногорцев“ принадлежит шумадийско-войводинскому диалекту. Это говор с незаменным ятем, со многочисленными фонетическими и морфологическими особенностями, с архаической лексикой и заимствованиями из немецкого, венгерского и румынского языков.

Ономастика в Банатской Черногории вообще сербская, но в поселениях со смешанным населением встречаются антропонимы и топонимы иностранного происхождения.

Ключные слова: говор, история, лексика, население, ономастика, перепись, поселение, происхождение, Черногория.